

VSO de Zonnehoeek

Schoolondersteunings- profiel

Juni 2020

COLOFON

© VSO De Zonnehoeck, Apeldoorn, 2020
www.cso-dezonnehoek.nl

Inhoud

1 Inleiding	4
1.1 Algemene gegevens	4
1.2 Contactgegevens	4
1.3 Onderwijsvisie	5
1.4 Leerlingpopulatie	6
2 Basisondersteuning	7
2.1 Voorkomen en/of tijdig signaleren van problemen	7
2.2 Onderwijsondersteuningsstructuur	7
2.3 Planmatig werken	9
2.4 Basiskwaliteit	10
3 Extra ondersteuning	12
3.1 BEVO-intensief-arrangement	12
3.2 BEVO-arrangement	13
3.3 BAVO-arrangement	14
3.4 Kompass-arrangement	16
3.5 VSO-extra	17
3.6 Grenzen aan de zorg	18
4 Conclusies en ambities	19

1 Inleiding

In dit schoolondersteuningsprofiel beschrijven wij welke ondersteuning VSO De Zonnehoek biedt aan leerlingen met een speciale ondersteuningsvraag. Behalve de ondersteuningsmogelijkheden beschrijven we ook welke ambities wij hebben voor de toekomst. Het profiel is opgesteld in samenwerking met leerkrachten, schoolleiding en bestuur en afgestemd met de medezeggenschapsraad van de school.

1.1 Algemene gegevens

De Zonnehoek is een onderwijs- en expertisecentrum voor leerlingen met een verstandelijke beperking. We staan regionaal en landelijk bekend om onze deskundigheid op het gebied van autismespectrumstoornissen (ASS).

De Zonnehoek bestaat uit twee locaties:

- Speciaal Onderwijs (SO) voor leerlingen van 4-12 jaar (Citroenvlinder)
- Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) voor leerlingen van 12-18+ jaar (Citroenvlinder/Heemradenlaan)

VSO De Zonnehoek valt onder het Samenwerkingsverband VO Apeldoorn (SVW2505).

Op het VSO bieden we onderwijs aan leerlingen met de volgende uitstroombestemmingen:

- 1) Belevingsgerichte dagbesteding
- 2) Taakgerichte en activerende dagbesteding
- 3) Arbeidsmatige dagbesteding en beschutte arbeid
- 4) (beschutte) Arbeid
- 5) Arbeid met certificaten en MBO

1.2 Contactgegevens

SO De Zonnehoek

Citroenvlinder 77
7323 RC Apeldoorn
T (055) 534 07 41

VSO De Zonnehoek

Heemradenlaan 102
7329 BZ Apeldoorn
T (055) 534 25 25

E info@cso-dezonnehoek.nl

Onze school is onderdeel van

CSO Apeldoorn

Meester van Hasseltlaan 57
7316 DK Apeldoorn

T (055) 58 89 889

E info@cso-apeldoorn.nl

www.cso-apeldoorn.nl

1.3 Onderwijsvisie

Identiteit

Wij zijn een christelijke school. Dit geven we vorm binnen onze vieringen (bijvoorbeeld met Kerst en Pasen) en maandopeningen. Met verhalen uit de Bijbel als inspiratiebron stimuleren we elkaar tot verantwoordelijkheid voor onze aarde en de samenleving. Dit willen we uitstralen in de wijze waarop we met elkaar omgaan: met een open houding en respect voor ieders mening. We staan open voor andere levensbeschouwingen; iedereen is welkom.

Hier zijn wij goed in

We zijn goed in samenwerken, creatief werken en denken en het bieden van een veilige plek. We dragen bij aan een brede ontwikkeling en een goede voorbereiding op de maatschappij. We benutten kansen en mogelijkheden en hebben unieke aandacht voor ieder kind met welke problematiek dan ook. We bieden kwaliteit in pedagogiek, didactiek en methodiek. De Zonnehoek heeft veel kennis en ervaring op het gebied van autismespectrumstoornissen (ASS).

Leerlingen

Leerlingen zijn voor ons uniek. Ze zijn een bron van inspiratie om ons werk te doen. Iedere leerling heeft zijn eigen talenten en ontwikkelt zich op zijn eigen manier. Elke leerling vraagt zorg, veiligheid, perspectief op ontwikkeling en elke leerling wil gezien worden.

Wij zien onze leerlingen als:

- jonge mensen met een eigen verwachting van het leven en een eigen stem;
- de motor voor ons werk;
- een uitdaging om eruit te halen wat erin zit in termen van kansen, mogelijkheden en talenten.

Belofte aan leerlingen (wij beloven jou):

- een uitdagende leeromgeving binnen en buiten de school;
- een plek waar je vaardigheden aanleert om zo zelfstandig mogelijk te kunnen functioneren (binnen de gebieden wonen, werken en vrije tijd);
- een brede ontwikkeling waarbij uitdagende leerdoelen voor theorie, praktijk, cultuur en stage een belangrijke plek innemen;
- een veilige, gestructureerde leeromgeving als basis;
- een plek waar je mag zijn wie je bent.

Ouders

We zien ouders/verzorgers als essentiële partners en ervaringsdeskundigen: samen staan we voor de ontwikkeling van het kind. Ouders zijn de belangrijkste ambassadeurs van de school.

Belofte aan ouders (wij beloven u):

- dat wij gaan voor wederzijdse betrokkenheid;
- expertise te delen: u als ervaringsdeskundige, wij als professional;
- gezamenlijk verantwoordelijk te zijn voor de ontwikkeling van de leerling;
- veel contactmomenten, waarbij we zeggen wat we doen en doen wat we zeggen, ook als het moeilijk is;
- samen te werken vanuit respect, openheid, inspiratie en verantwoordelijkheid.

"Samen waar het kan, apart waar nodig!"

Activiteiten buiten de school

Het zinvol en plezierig invullen van de vrije tijd is voor veel leerlingen geen vanzelfsprekendheid. Om die reden laten wij de leerlingen kennismaken met diverse activiteiten, waar ook aan kan worden deelgenomen na schooltijd of in de naschoolse periode.

Binnenschools aanbod: excursies, schoolkamp, schoolreizen en schoolsportactiviteiten.

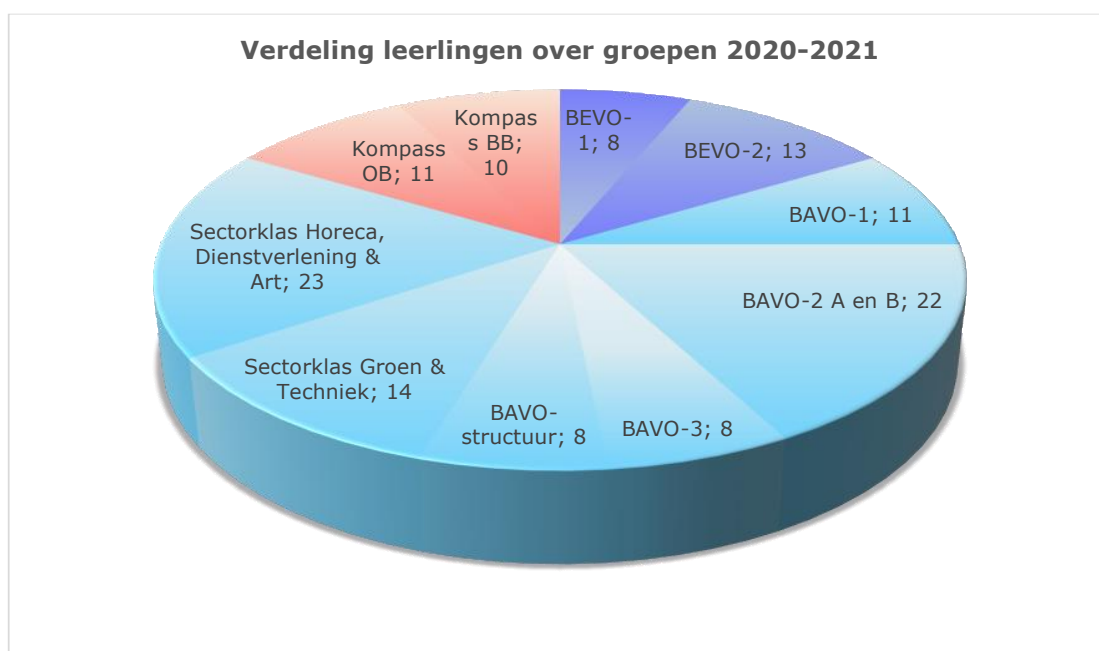
Naschools aanbod: Sportmix, Creamix, Muziekmix.

Cultuureducatie

Wij zijn een Cultuurprofiel school. Cultuureducatie speelt een belangrijke rol in de persoonsontwikkeling van de leerling. De Zonnehoek vindt het belangrijk leerlingen kennis te laten maken met zoveel mogelijk aspecten van kunstzinnige vorming, zoals het fotoproject Aut of the Box. Daarnaast is er ook aandacht voor muziekonderwijs. Muziek is een middel om het contact met de leerlingen te bevorderen en hen plezier te laten beleven aan het samen muziek maken.

1.4 Leerlingpopulatie

In het schooljaar 2020-2021 zijn de leerlingen als volgt verdeeld over de groepen:

- BEVO = Arrangementen gericht op belevingsgerichte vorming
- BAVO/sectorklassen = Arrangementen gericht op basisvorming
- Kompass = Arrangementen gericht op hoger cognitief bereik voor leerlingen met een diagnose in het autismespectrum

Zie paragraaf 2.4 en hoofdstuk 3 voor een nadere toelichting op de ondersteuning in de verschillende arrangementen.

2 Basisondersteuning

In het samenwerkingsverband VO Apeldoorn (SWV2505) zijn afspraken gemaakt over de basisondersteuning die alle aangesloten scholen bieden (zie <https://www.swv-vo-2505.nl/index.php/ouders-leerlingen/basisondersteuning>). Hierin zijn de volgende onderdelen uitgewerkt:

1. Aanpassing van de onderwijssituatie
2. Aanpassing leersituatie
3. Aanpassingen lesmaterialen/lesinstructie
4. Inzet expertise
5. Aanpassing ruimtelijke omgeving
6. Samenwerking deskundigen

In de volgende paragrafen lichten we toe wat we doen om deze basisondersteuning te bieden.

2.1 Voorkomen en/of tijdig signaleren van problemen

We houden een zorgvuldige intake via een vast aantal vragen om te onderzoeken welke ondersteuningsbehoefte de leerling heeft en of wij een passend arrangement kunnen bieden. Daarnaast zorgen we ervoor dat we voortdurend de vinger aan de pols houden om te beoordelen of de leerling zich maximaal ontwikkelt. Als er vragen of zorgen zijn, ondernemen we snel actie. Dit doen we altijd in nauw contact met de leerling, de mentor en de ouders/verzorgers. Als dat nodig is, wordt er extra expertise ingezet om de ontwikkeling van de leerling te ondersteunen. Stagecoördinatoren en/of de schoolmaatschappelijk werker begeleiden leerling en ouders/verzorgers bij het regelen van alle administratieve handelingen bij de uitstroom.

2.2 Onderwijsondersteuningsstructuur

Onze ondersteuningsstructuur is erop gericht om de ontwikkeling van de leerling maximaal te begeleiden. We zetten daartoe de volgende mensen in:

Algemeen

- Leerkrachten/mentoren:* Zijn verantwoordelijk voor het onderwijs aan en de begeleiding van de leerlingen; eerste aanspreekpunt voor ouders/verzorgers
- Klassenassistenten:* Ondersteunen de leerkracht bij het onderwijs aan en de begeleiding van de leerlingen in de klas
- Zorgcoördinatoren:* Begeleiden leerkrachten bij het onderzoeken van zorgvragen en het vinden van passende oplossingen
- Gedragswetenschapper:* Neemt o.a. IQ-testen af en stelt het instroomprofiel en het integratief beeld op in het ontwikkelingsperspectiefplan (OPP)
- Stagecoördinatoren:* Onderhouden het netwerk met stagebieders en regelen en evalueren stages van de leerlingen.

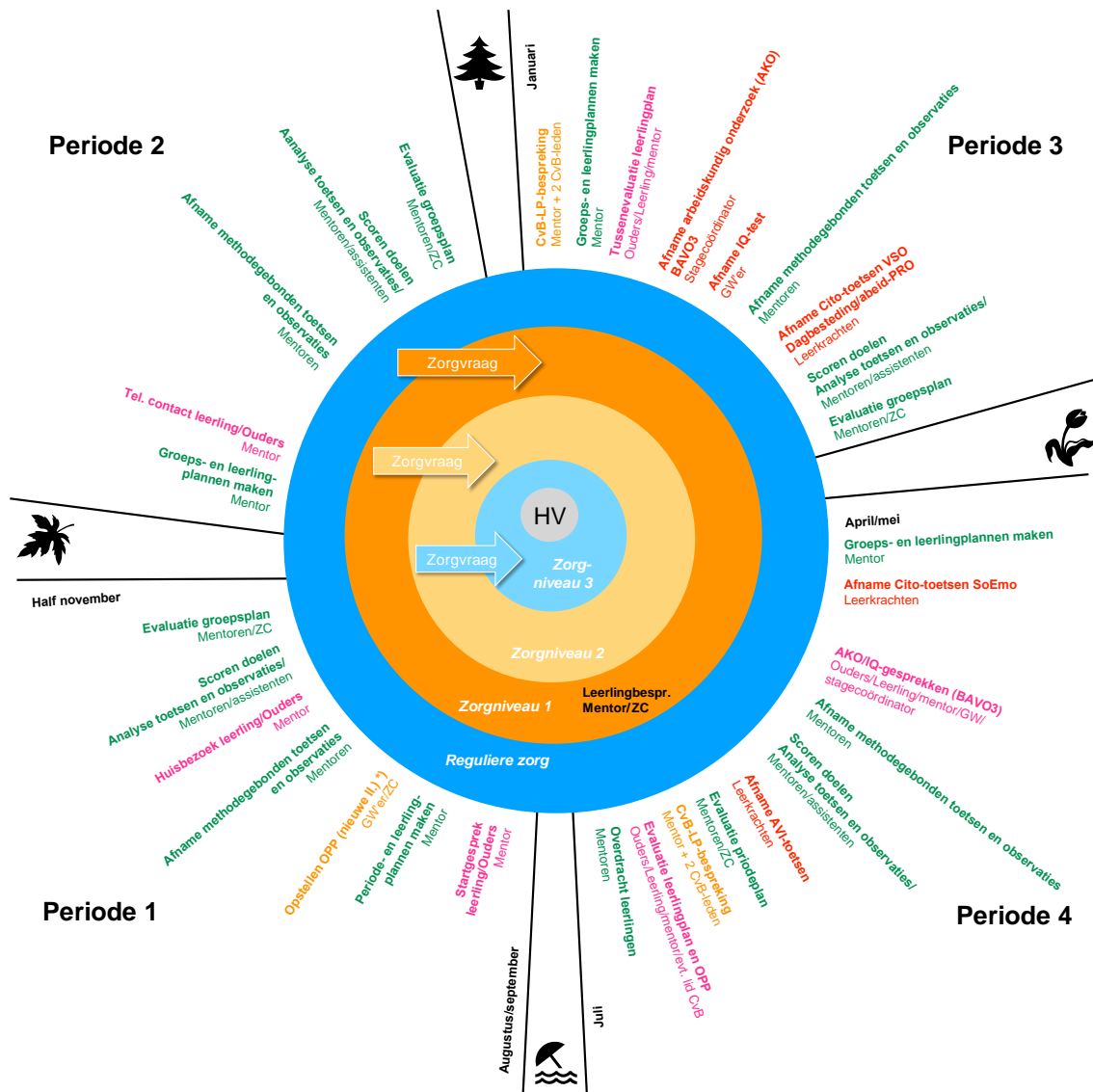
Specialisten

- Zorgondersteuners:* Bieden begeleiding bij fysieke of medische handelingen (bijvoorbeeld toiletgang, medicijngebruik, aan- en uitkleden)
- Logopedist:* Biedt ondersteuning bij taal-/spraakproblemen
- Combinatiefunctionaris:* Functionaris van de gemeente die ondersteuning biedt bij sport- en cultuuractiviteiten
- Creatief therapeut:* Begeleidt leerlingen met hulpvragen via de inzet van creatieve middelen
- Specialisten van het autisimesteunpunt:* Ondersteunen leerkrachten en zorgteam bij het vormgeven van onderwijs en interventies voor leerlingen met een diagnose in het autismespectrum
- Psycholoog:* Biedt ondersteuning bij zorgvragen van psychische aard
- Leerplichtambtenaar:* Zoekt samen met de school en ouders naar een oplossing bij problemen met schoolbezoek en/of ter voorkoming daarvan
- Schoolmaatschappelijk werker:* Adviseert het intern zorgteam en is de schakel tussen school, ouders/verzorgers en externe hulpverlening ter ondersteuning van de leerling en/of het gezin.

Overlegorganen

- Commissie van Begeleiding:* Orgaan dat formele besluiten neemt over de vaststelling van het OPP, de bijstelling van het uitstroomperspectief, het plaatsen en overplaatsen van leerlingen in een groep, het bieden van extra zorg en het vaststellen en evalueren van individuele handelingsplannen
- Intern zorgteam (IZT):* Overleg tussen zorgcoördinatoren en gedragswetenschapper, waarin zorgvragen van leerlingen worden besproken en gevolgd via individuele handelingsplannen
- Multidisciplinair overleg (MDO):* Overleg tussen zorgcoördinatoren en gedragswetenschapper, aangevuld met externe specialisten waarin zorgvragen van leerlingen worden besproken en gevolgd via individuele handelingsplannen.

2.3 Planmatig werken

We stellen voor elke leerling een ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) op. Hierin leggen we vast naar welke uitstroombestemming we toewerken, met welke middelen we dat doen, hoe we daarbij rekening houden met de specifieke hulpvragen van de leerling en aan welke tussendoelen we gaan werken in de komende periode. We volgen de leerlingen via het leerlingvolgsysteem Edumaps. In dit systeem zijn leerroutes met bijbehorende leerdoelen vastgelegd. Bij instroom bekijken we per domein (bijvoorbeeld taal, rekenen of sociale vaardigheden) welke leerroute aansluit bij het huidige niveau van de leerling en bij het beoogde uitstroomniveau. We leggen de beoogde routes vast in het ontwikkelingsperspectiefplan (OPP), dat jaarlijks geëvalueerd wordt met de leerling en de ouders/verzorgers.

2.4 Basiskwaliteit

Een veilig leerklimaat

In alle groepen besteden we projectmatig en doorlopend aandacht aan dezelfde omgangsvormen, waarden en normen. We leren leerlingen op een respectvolle manier met elkaars eigenheid om te gaan, weerbaar te zijn en zich te houden aan afspraken. We werken aan een fysiek en sociaal veilige omgeving, waarin het welbevinden van de leerlingen centraal staat. Met respect voor de eigenheid van iedere leerling benaderen de medewerkers de leerlingen op een positieve manier. Zij zijn bemoedigend, stimulerend en leren de leerlingen samenwerken en samenleven. Een open communicatie tussen ouders, leerlingen en medewerkers vinden wij belangrijk.

De basis voor ons handelen: handelingsgericht werken en TEACCH

TEACCH staat voor Treatment and Education of Autistic and related Communication handicapped Children. In de TEACCH-benadering brengen we zoveel mogelijk structuur aan in de omgeving waarin de leerling functioneert. Dit doen we door tijd, ruimte en situatie inzichtelijk, overzichtelijk en voorspelbaar te maken (vaste routines, standaardprocedures, orde en regelmaat). We maken dit duidelijk met visuele ondersteuning (bijvoorbeeld door middel van picto's van de dagstructuur en van individuele afspraken). Voor kinderen met taalmoeilijkheden worden gebarentaal, foto's, tekeningen gebruikt.

Een groot deel van de principes uit de TEACCH-benadering is van toepassing op alle zmlk-leerlingen (niet alleen op leerlingen met een diagnose in het autismespectrum). Voorspelbaarheid en visualisatie zijn daarom in alle groepen terug te vinden.

Ook de betrokkenheid van ouders is een van de basisprincipes van TEACCH. Ouders/verzorgers zijn degenen die de leerling het best kennen en daarmee een belangrijke samenwerkingspartner in de ontwikkeling van de leerling.

Ons handelen is handelingsgericht. Dat wil zeggen dat we voortdurend kijken naar ons eigen handelen, waarbij de hoofdvraag altijd is: 'Wat kunnen *wij* (anders) doen om de ontwikkeling van de leerling optimaal te ondersteunen?'

Lesgeven via het directe-instructiemodel

We geven les met behulp van het directe-instructiemodel. Dat wil zeggen dat lessen een duidelijke structuur en opbouw hebben, waarin alle belangrijke leerstappen aan bod komen (voorkennis activeren, uitleg over leerdoel en lesinhoud, oefenen, evalueren en terugblikken) en dat er ruimte is voor afstemming op individuele verschillen.

Basisaanbod en afstemming

We hebben een basisaanbod dat is afgestemd op de kerndoelen voor het vso. We zetten methoden, middelen en materialen in die passen bij de didactische leeftijd, de leerroute, de ondersteuningsbehoeften en de belevingswereld van onze leerlingen. We hebben in ons aanbod een onderscheid gemaakt in drie hoofdarrangementen:

Bevo- arrangement	Een arrangement afgestemd op belevingsgerichte vorming. Leerlingen stromen veelal uit naar belevingsgerichte dagbesteding of activiteitengerichte dagbesteding.
Bavo- arrangement	Een arrangement afgestemd op basisvorming in cognitieve vakken, sociale vaardigheden, bewegen & sport en creatieve vaardigheden. Daarnaast richt dit arrangement zich op de ontwikkeling van werknemersvaardigheden en een brede oriëntatie op sectoren waarin de leerling kan uitstromen. In de bovenbouw kiezen de leerlingen een sector waarin ze stage gaan lopen. De lessen zijn afgestemd op de gekozen sector. Leerlingen stromen uit naar arbeidsmatige dagbesteding of (beschutte) arbeid.
Kompass- arrangement	Een arrangement afgestemd op leerlingen die cognitief uitgedaagd willen worden, maar snel overprikkeld zijn en niet in een normale onderwijssetting kunnen functioneren. Zij hebben op sociaal vlak ondersteuning nodig. Deze leerlingen hebben veelal een diagnose in het autismespectrum. Leerlingen stromen veelal uit naar arbeid met certificaten of vervolgonderwijs.

Op basis van de individuele mogelijkheden en de specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van de leerling stellen we op basis van de arrangementen voor elke leerling een passend aanbod samen en leveren we maatwerk waar nodig.

Zo werken we samen met elke leerling en zijn/haar ouders/verzorgers toe naar uitstroom naar de meest passende plek in de maatschappij.

3 Extra ondersteuning

Hieronder beschrijven we de hoofdarrangementen (en verbijzonderingen daarvan) die we bieden gericht op leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften.

3.1 BEVO-intensief-arrangement

Arrangement	Invulling
BEVO-intensief-arrangement Aanpak gericht op leerlingen met verwachte uitstroombestemming in de belevingsgerichte dagbesteding en een zeer hoge ondersteuningsbehoefte (12-18+ jaar)	<i>Deskundigheid</i> Leerkrachten beschikken over de Master EN. Leerkrachten hebben inzicht in de meest voorkomende ontwikkelingsstoornissen van leerlingen. Leerkrachten en assistenten volgen (bij)scholing op het gebied van specialistische thema's (o.a. gebarencursus, Ervaar het maar, Geef me de vijf). Leerlingen hebben veelal een disharmonisch profiel, een grillige/ onvoorspelbare ontwikkeling en een ontwikkelingsleeftijd van een kind van 0-2 jaar. Het leren is gericht op het hier en nu. Dit vraagt geduld en flexibiliteit van leerkrachten. Leerkrachten moeten kunnen schakelen in wat zich aandient in het moment zonder de rode draad uit het oog te verliezen.
	<i>Aandacht en tijd</i> Leerlingen hebben baat bij vaste gewoontes en rituelen en veel herhaling. Leerlingen met een BEVO-intensief-arrangement hebben continu een-op-een aandacht en begeleiding nodig. Dat vraagt voldoende handen in de klas. Naast de leerkracht zijn klassenassistenten en zorgondersteuners actief. Gemiddeld is er sprake van 1 begeleider op 3 leerlingen. Instructie vindt veelal een-op-een plaats in korte instructiemomenten. We zorgen voor voldoende afwisseling van inspanning en ontspanning door korte instructiemomenten af te wisselen met belevingsgerichte activiteiten.
	<i>Gebouw en voorzieningen</i> We werken met een voorspelbare dagindeling, gevisualiseerd met pictogrammen en een gestructureerde inrichting van de leersituatie (TEACCH). Er is ruimte voor afzondering voor leerlingen die dat nodig hebben. BEVO-intensief-leerlingen leren veelal door directe, zintuigelijke ervaringen. We beschikken daarom over de volgende faciliteiten: een snoezelruimte, een zwemgelegenheid, een afgeschermd speelplein met een eigen ingang, speciale voorzieningen bij bewegingsonderwijs (sensomotorische integratie), groepslogopedie. Om de praktische redzaamheid te vergroten maken we gebruik van Zedemo: een methode om motorische vaardigheden te ontwikkelen die alledaagse handelingen ondersteunen. De leerlingen krijgen daarnaast praktische opdrachten afgeleid van de praktijkvakken uit het BEVO-aanbod. Bij deze opdrachten slijpen we dagelijkse handelingen in die de zelfredzaamheid vergroten (bijvoorbeeld schoonmaken, zelfzorg, bakken, planten verzorgen, creatieve activiteiten).
	<i>Samenwerking</i>

	<p>Ouders van leerlingen met een BEVO-intensief-arrangement brengen minimaal 5 zorguren in, die ingezet worden in de groep waarin de betreffende leerling onderwijs krijgt. Wanneer ouders geen zorguren in kunnen of willen brengen, moeten zij een gedeeltelijke onderwijsvrijstelling aanvragen voor de leerling. Zo kunnen wij de groep klein houden en kunnen wij de leerlingen op de momenten dat zij onderwijs genieten zoveel mogelijk individuele aandacht geven. In overleg met ouders wordt bekeken op welke dagen het beoogde onderwijs en de noodzakelijke zorgondersteuning geboden kunnen worden en hoe groot de onderwijsvrijstelling moet zijn. Dit is mede afhankelijk van het weekprogramma, de groepssamenstelling en de beschikbare expertise op de betreffende dagen. Uit het totaal aantal beschikbare aantal zorguren wordt in samenwerking met De Passerel ambulante begeleiding ingezet voor zorgondersteuning (bijvoorbeeld bij training in zelfstandige toiletgang en aan- en uitkleden; medicijngebruik) in de gehele groep. Ter illustratie: Wanneer 5 leerlingen op weekbasis elk 5 zorguren inbrengen betekent dit dat wij 5 dagen per week een zorgondersteuner kunnen inzetten.</p> <p>In samenwerking met locaties die dagbesteding bieden wordt de leerling voorbereid op uitstroom naar een concrete plek in de dagbesteding. Waar nodig begeleidt de leerkracht of assistent de leerling op de dagbestedingslocatie om de leerling langzaam te laten wennen en een geleidelijke overgang te bewerkstelligen. Vanzelfsprekend worden ouders/verzorgers ook intensief betrokken.</p>
--	---

3.2 BEVO-arrangement

Arrangement	Invulling
BEVO-arrangement Aanpak gericht op leerlingen met verwachte uitstroombestemming activiteitengerichte dagbesteding (12-18+ jaar)	<i>Deskundigheid</i> Leerkrachten hebben inzicht in de meest voorkomende ontwikkelingsstoornissen van leerlingen. Leerkrachten beschikken over de Master EN. Leerlingen hebben veelal een disharmonisch profiel, een grillige/onvoorspelbare ontwikkeling en een ontwikkelingsleeftijd van een kind van 2-5 jaar. Leerkrachten zijn in staat om aan te sluiten bij de belevingswereld van de leerlingen en een veilige en voorspelbare leeromgeving te creëren. Zij kunnen leerdoelen vertalen naar belevingsgerichte, betekenisvolle activiteiten voor leerlingen ter voorbereiding op een zinvolle dagbesteding, begeleid wonen en vrije tijd. Er is een vaste zorgcoördinator die de ondersteuningsvragen van de BEVO-leerlingen begeleidt.
	<i>Aandacht en tijd</i> Er wordt gewerkt in kleine groepen. Leerkrachten worden ondersteund door assistenten. Gemiddeld is er sprake van 1 begeleider op 4 leerlingen. Instructie vindt veel plaats in subgroepjes van maximaal 3 leerlingen of individueel. Week- en dagprogramma's worden aangepast aan de individuele leerling.

	<p><i>Gebouw en voorzieningen</i></p> <p>We werken met een voorspelbare dagindeling, gevisualiseerd door middel van pictogrammen, en een gestructureerde inrichting van de leersituatie. We werken aan een 'safe space' (een zodanige inrichting van de leerplek dat de leerling zich veilig voelt, waardoor hij tot leren kan komen).</p> <p>Om de praktische redzaamheid te vergroten maken we gebruik van Zedemo: een methode om motorische vaardigheden te ontwikkelen die alledaagse handelingen ondersteunen. Daarnaast bieden we de leerling praktijkvakken en een programma gericht op de voorbereiding op een passende dagbesteding. De activiteiten zijn ambachtelijk van aard en sluiten aan op activiteiten die aangeboden worden op de diverse dagbestedingsplekken. We beschikken over de volgende faciliteiten, verdeeld over twee locaties: een snoezelruimte, een zwemgelegenheid, speciale voorzieningen bij bewegingsonderwijs (sensomotorische integratie), groepslogopedie, een aantal praktijklokalen (keuken, kaarsenmakerij, keramieklokaal) en we maken gebruik van externe voorzieningen: kinderboerderij op loopafstand, gymlokaal op loopafstand.</p>
	<p><i>Samenwerking</i></p> <p>Stagecoördinatoren dragen zorg voor de bemiddeling naar een passende dagbestedingsplek. In samenwerking met locaties die dagbesteding bieden wordt de leerling voorbereid op uitstroom naar een concrete plek in de dagbesteding. Waar nodig begeleidt de leerkracht de leerling op de dagbestedingslocatie om de leerling langzaam te laten wennen en een geleidelijke overgang te bewerkstelligen. Vanzelfsprekend worden ouders/verzorgers ook intensief betrokken.</p>

3.3 BAVO-arrangement

Arrangement	Invulling
<p>BAVO- /Sectorklassen</p> <p>Aanpak gericht op leerlingen met verwachte uitstroombestemming arbeidsmatige dagbesteding of (beschutte) arbeid (12-18 jaar).</p>	<p><i>Deskundigheid</i></p> <p>Leerkrachten hebben inzicht in de meest voorkomende ontwikkelingsstoornissen van leerlingen. Leerkrachten beschikken over de Master EN. Leerlingen hebben veelal een disharmonisch profiel en hebben bij uitstroom een ontwikkelingsleeftijd variërend van 8 tot 12 jaar. Leerkrachten zijn in staat om aan te sluiten bij de belevingswereld van de leerlingen en een veilige en voorspelbare leeromgeving te creëren, waarin sociaal leren kan plaatsvinden. Zij kunnen leerdoelen plaatsen in een betekenisvolle context van wonen, werken en vrije tijd aansluitend bij de belevingswereld van de leerling. Zij hebben zicht op de sectoren en de potentiële werkplekken voor leerlingen. Leerkrachten zien mogelijkheden van leerlingen en sluiten aan bij ontwikkelingsmogelijkheden en interesses van de individuele leerlingen. Stagecoördinatoren dragen zorg voor de bemiddeling naar een passende stageplek. Mentoren en stagecoördinatoren dragen zorg voor de afstemming tussen de leeractiviteiten binnen school en die op de stageplek. Er is een</p>

	vaste zorgcoördinator die de ondersteuningsvragen van de BAVO-leerlingen begeleidt.
	<p><i>Aandacht en tijd</i></p> <p>Leren vindt plaats in groepen van maximaal 15 leerlingen. Er is minimaal één leerkracht en één assistent aanwezig. Instructie vindt plaats in subgroepen ingedeeld naar niveau en/of ondersteuningsbehoefte. Het leren is in de onderbouw gericht op cognitieve basisvaardigheden en sociaal-emotionele ontwikkeling. In de sectorklassen staat het leren steeds meer in dienst van de beoogde sector en de concrete (beschutte) werkplek waarnaar de leerling uitstroomt.</p>
	<p><i>Gebouw en voorzieningen</i></p> <p>We beschikken over ruime lokalen met ruimte voor het werken in subgroepen. Het werken aan (werknemers)vaardigheden die voorbereiden op dagbesteding en arbeid vormt een rode draad in het BAVO-arrangement. Dit doen we via praktische arbeidstraining (PAT), praktijkvakken, het PA-programma (leerlingen worden opgeleid tot Personal Assistent door te werken aan beroepscompetenties binnen een sector) en interne en externe stages.</p> <p>We beschikken over praktijklokalen voor kaarsenmaken, keuken/kantine, techniek, CKV, een apart lokaal voor praktische arbeidstraining (PAT/Zedemo), een patio die dienstdoet als groenlokaal. Bewegingsonderwijs vindt plaats in de sporthal op loopafstand en via het programma beweegwijs (begeleid buitenspelen).</p> <p>Naast het reguliere programma is er ruimte voor diverse projecten (fotoproject, zomerkamp, winterkamp, creatieve projecten, muziekproject, theaterbezoek) en bieden we een cursorisch programma (in samenwerking met ketenpartners): EHBO-cursus; Omgaan met social media; Seksuele weerbaarheid (via MEE); voorlichting over alcohol/drugs (Tactus); cursussen metaal, KPC-Koken, Bakken (praktijkschool De Boog). Ook worden leerlingen die zicht hebben op loonvormende arbeid in de gelegenheid gesteld om certificaten te halen (bijvoorbeeld heftruckrijbewijs, werken met machines, VCA, werken in de groothuishouding).</p>
	<p><i>Samenwerking</i></p> <p>Onze stagecoördinatoren onderhouden nauwe contacten met bedrijven en instellingen die arbeidsmatige dagbestedings- en (beschutte) werkplekken hebben voor onze leerlingen en met de instellingen die cursorisch aanbod verzorgen.</p>

Arrangement	Invulling
<p>BAVO-structuur</p> <p>Aanpak gericht op leerlingen met verwachte uitstroombestemming arbeidsmatige</p>	<p><i>Deskundigheid</i></p> <p>Aanvullend op de deskundigheid voor het BAVO-arrangement geldt dat leerkrachten zicht hebben op de oorzaak van bijkomende gedragsproblemen en kundig zijn in het plegen van de juiste interventies hieromtrent. Een leerkracht beschikt over de Master EN-gedragsspecialist. De leerkrachten bieden</p>

dagbesteding of (beschutte) arbeid én bijkomende gedrags- problematiek (12-15 jaar)	duidelijkheid in regels en afspraken en kunnen leerlingen betrekken bij het werken aan persoonlijke gedragsdoelen.
	<i>Aandacht en tijd</i> Leren vindt plaats in een kleine groep van maximaal 10 leerlingen. Er is minimaal één leerkracht en één assistent aanwezig. Instructie vindt plaats in subgroepen ingedeeld naar niveau en/of ondersteuningsbehoefte. Aanvullend op het BAVO-arrangement worden leerlingen begeleid bij het werken aan persoonlijke gedragsdoelen. Het programma is zo gestructureerd dat onrust zoveel mogelijk wordt voorkomen. Het streven is om de leerlingen na de BAVO-structuurgroep in te laten stromen in een reguliere sectorklas.
	<i>Gebouw en voorzieningen</i> Aanvullend op het BAVO-arrangement: de leeromgeving is zodanig ingericht dat er sprake is van een veilige leeromgeving. De leeromgeving is zo ingericht dat er geen bronnen zijn die onnodige prikkels of onrust kunnen veroorzaken. De BAVO-structuurgroep is gehuisvest in de dependance met een eigen schoolplein. De groep heeft aparte pauzetijden. De leerlingen/leerkrachten kunnen als dat nodig is terugvallen op de VSO-extra-groep (zie beschrijving hieronder).
	<i>Samenwerking</i> Aanvullend op het BAVO-arrangement: bij specifieke vragen omtrent gedrag wordt de gedragswetenschapper ingeschakeld. Er worden nauwe afspraken gemaakt met ouders/verzorgers en andere betrokken professionals om zoveel mogelijk consistent gedrag richting de leerling te laten zien.

3.4 Kompass-arrangement

Arrangement	Invulling
Kompass-arrangement Aanpak gericht op leerlingen met verwachte uitstroombestemming arbeid met certificaten of vervolgonderwijs (mbo) Entree en begeleiding van thuisdoorstromers en vo-leerlingen	<i>Deskundigheid</i> Leerkrachten beschikken over de Master EN en zijn geschoold in ASS en TEACCH. Zij zijn in staat om voor elke leerling passende afspraken te maken in termen van communicatie, structuur en lesinhoud. Zij kunnen verder kijken dan het gedrag aan de buitenkant en zien problematisch gedrag als onmacht, niet als onwil, en kunnen deze zienswijze toepassen in de communicatie met betrokkenen.
	<i>Aandacht en tijd</i> De basis is het bieden van veiligheid met concrete aanwijzingen in de vorm van dagschema's, ritmes en ordening/structuur. Alles vindt in eerste instantie plaats binnen de veilige setting van het eigen klaslokaal. Afspraken, verantwoordelijkheden, praktische taken, werkschema's en rollen worden stukje bij beetje uitgebreid. Dit alles wordt op individueel niveau bekeken, aansluitend bij de (on)mogelijkheden van de leerling en afgestemd op hun vaak bijzondere kwaliteiten in een specifiek aandachtsgebied. Leerlingen werken waar mogelijk zelfstandig en op eigen niveau aan de cognitieve vakken. Er is een speciaal aanbod gericht op de ontwikkeling van sociale vaardigheden (leren omgaan met de eigen (on)mogelijkheden). Er wordt

	toegewerkt naar vervolgonderwijs (Entree-opleiding) of arbeid met certificaten (bijvoorbeeld via A-vision).
	<p><i>Gebouw en voorzieningen</i></p> <p>Er is sprake van een prikkelarme inrichting van de klas. Er heerst orde en rust. Er wordt gewerkt met individuele programma's en individuele werkplekken. Praktijklokalen genoemd bij het BAVO-arrangement zijn op eigen momenten beschikbaar voor de Kompas-groep. Op individuele basis wordt gekeken of het mogelijk is om de leerling mee te laten doen met de praktijkvakken en het PA-programma in de sectorklassen. Naast de reguliere praktijkvakken genoemd in het BAVO-arrangement bieden we ICT-vakken aan, waaronder administratief werk (Excel), programmeren, webdesign.</p>
	<p><i>Samenwerking</i></p> <p>We werken nauw samen met het autismesteunpunt om expertise uit te wisselen, met A-Vision – een organisatie die speciale werkplekken biedt voor mensen met ASS – en we bieden in samenwerking met ROC-Aventus Entree-opleidingen aan. In samenwerking met het Maashuis bieden we thuisdoorstromers de gelegenheid om in de Kompas-klas te wennen aan het volgen van onderwijs. In samenwerking met het vo bieden we leerlingen die een regulier vo-programma volgen een prikkelarme werkomgeving en begeleiding.</p>

3.5 VSO-extra

Arrangement	Invulling
<p>VSO-extra-arrangement</p> <p>Aanpak gericht op leerlingen die tijdelijk overprikkeld zijn en acute ondersteuning nodig hebben.</p> <p><i>(beschikbaar voor alle groepen op de Heemradenlaan)</i></p>	<p><i>Deskundigheid</i></p> <p>Leerkrachten beschikken over de Master EN. Leerkrachten zijn in staat om leerlingen uit overprikkeling of crisissituatie op te vangen. Ze zijn in staat om te de-escaleren, een luisterend oor te bieden en 'onpartijdig' te luisteren en steun te bieden. Leerkrachten geven uitvoering aan het programma van de oorspronkelijke groep. De leerkracht koppelt terug aan de leerkracht van de oorspronkelijke groep.</p>
	<p><i>Aandacht en tijd</i></p> <p>VSO-extra is bedoeld als opvang in acute situaties. Soms is een half uur voldoende om rustiger te worden en het gewone programma weer te volgen. VSO-extra kan ook ingezet worden als onderdeel van een individueel handelingsplan. Bijvoorbeeld als een leerling gebaat is bij een rustige opstart van de dag in een omgeving los van de eigen groep of tijdens eetmomenten. Deelname aan VSO-extra is altijd tijdelijk van aard.</p>
	<p><i>Gebouw en voorzieningen</i></p> <p>VSO-extra is een prikkelarm lokaal gevestigd in de dependance. De leerkracht van de oorspronkelijke groep geeft werk mee. Leerlingen werken aan het programma van de eigen groep.</p>
	<p><i>Samenwerking</i></p>

	Er vindt altijd terugkoppeling plaats naar de leerkracht en de zorgcoördinator. Wanneer er sprake is van een handlingsplan, dan zijn ook ouders betrokken.
--	--

3.6 Grenzen aan de zorg

Er zijn grenzen aan de ondersteuning die wij kunnen bieden. We bespreken deze grenzen zowel tijdens de intake als bij toenemende zorgvragen gedurende de schoolloopbaan met leerlingen/ouders/verzorgers. Voorbeelden zijn:

Verstoring van rust en veiligheid: Indien een leerling zodanig grote gedragsproblemen heeft, dat dit leidt tot ernstige verstoring van de rust en orde in de groep of de veiligheid van kinderen en personeel bedreigt en er geen passende opvang en begeleiding meer mogelijk is.

Verstoring van het leerproces voor de andere kinderen: Indien het onderwijs aan de leerling met een handicap een zodanig beslag legt op de tijd en aandacht van de leerkracht dat daardoor de tijd en aandacht voor de overige leerlingen in de groep onvoldoende of in het geheel niet kan worden geboden.

Te grote zorgbehoefte: Indien een leerling een handicap heeft die een zodanige verzorging/behandeling vraagt dat daardoor zowel de zorg en behandeling voor de betreffende leerling als het onderwijs aan de leerling onvoldoende tot zijn recht kan komen. Het gaat hier bijvoorbeeld om leerlingen die verpleegkundige handelingen vragen; het personeel van de school is hiervoor onvoldoende toegerust.

Te geringe leerbaarheid: De leerling moet zinvol aan schoolse activiteiten kunnen deelnemen. Er zal dus enige mate van leerbaarheid en perspectief op ontwikkeling moeten zijn.

4 Conclusies en ambities

We hebben de afgelopen periode hard gewerkt aan het uitwerken van onze ondersteuningsarrangementen gericht op specifieke doelgroepen en ontwikkelingsbereik. We beschikken daarmee over een helder aanbod en voorzieningen voor leerlingen met verschillende ondersteuningsbehoeften. We hebben onze ondersteuningsstructuur en bijbehorende werkprocessen geoptimaliseerd. We beschikken over heldere afspraken omtrent lesgeven en afstemming. We hebben een kwaliteitszorgsysteem waarmee we de kwaliteit van onze processen volgen, verbeteren en borgen.

We gaan het komende schoolseizoen werken volgens de gemaakte afspraken en ons aanbod en onze werkprocessen evalueren. Onze ambitie is dat leerlingen, ouders/verzorgers en aanbieders van dagbesteding/werkplekken/vervolgonderwijs ons een ruime 8 geven op het gebied van de ondersteuning van de leerlingen en de afstemming van ons aanbod op de specifieke hulpvragen van de leerling.